

79. "Wild Health": strategieën van dieren om gezond te blijven

Cindy Engel is een freelance wetenschappelijk adviseur voor radio en TV. De laatste 15 jaar is ze toegevoegd docent aan de faculteit Milieuwetenschappen van de Open Universiteit in Engeland. Ze heeft haar PhD ethologie aan de Universiteit van East Anglia (UK) gedaan met o.a. veldwerk aan konijnen in Engeland en jaguars in Mexico. Op 19 juni gaf ze een lezing op het Louis Bolk Instituut. In dit vlugschrift wordt haar boek "Wild Health" wat begin dit jaar uitkwam ingeleid. In volgende vlugschriften zullen de inhoud van haar lezing en het thema zelfregulatie aan de orde komen.

"Wild Health", kan vrij vertaald worden als "wilde gezondheid". Het is een verwijzing naar gedragsstrategieën die dieren in het wild gebruiken om gezond te blijven. Er zijn steeds minder plekken op aarde waar we nog dieren in het wild kunnen bestuderen. Een enorme bron van kennis dreigt voorgoed verloren te gaan. Want: inzicht in gedragsstrategieën van wilde dieren zou gebruikt kunnen worden om de gezondheid van onze (landbouw)huisdieren te verbeteren. Wellicht kunnen we door het observeren van "wilde gezondheid" handelwijzen (her)ontdekken die onze eigen gezondheid ten goede komen.

Wat verstaan we onder gezondheid van dieren in het wild? De gemiddelde opvatting wordt sterk beïnvloed door wat ons via de media bereikt. Aan de ene kant staat het beeld van het gezonde en harmonieuze ecosysteem, aan de andere kant het beeld van het eindeloos meedogenloze gevecht met ziekte en miserie. Gek genoeg hoeven deze twee opvattingen niet lijnrecht tegenover elkaar te staan: achter een dekmantel van een gelukkig, harmonieus evenwicht schuilt de strijd van elk organisme om te overleven en de gezondheid te behouden.

Het is goed de kreet "survival of the fittest" hier ten berde te brengen. Fit heeft hierin geen betrekking op zichtbare fysieke gezondheid. Fitheid wordt uitgedrukt in het aantal nakomelingen dat een dier heeft vergeleken met andere dieren in dezelfde populatie. Slechts overleven alleen is niet afdoende: een wild dier moet overleven in een zo gezond mogelijke conditie om in staat te zijn succesvol uit de competitie met andere dieren te komen en te overleven; hierin schuilt een kwaliteitsaspect!

Normaal verkeren wilde dieren in een goede staat van gezondheid wanneer zij in staat zijn om vrij te bewegen in een onverstoorde leefomgeving, niet blootgesteld aan vervuiling of aan extreme fysieke omgevingsveranderingen. Onder deze omstandigheden spelen pathogenen een belangrijke rol: zij brengen het immuunsysteem op gang ("priming").

Goede gezondheid is het evenwicht tussen tegengestelde overlevingsinstincten van een individueel dier en alle andere organismen met wie het individuele dier de leefomgeving deelt. Het alomtegenwoordige karakter van pathogenen betekent dat om gezond te blijven dieren permanent alert moeten zijn. Een dier kan simpelweg niet op zijn immuunsysteem vertrouwen, gezondheid behoeft actief onderhoud. Homeostase stelt organismen in staat een zekere mate van onafhankelijkheid van omgevingsfactoren te bewerkstelligen. Hierin komt naar voren dat fysiologie en gedrag met elkaar verbonden zijn. Het is vreemd dat binnen gangbaar (dier)gezondheidsonderzoek bijna uitsluitend ziekten bestudeerd worden, en dan nog voornamelijk bij gedomesticeerde diersoorten onder steriele laboratoriumomstandigheden. Het dier zelf wordt niet in staat gesteld om het verloop van een ziekte te beïnvloeden.

Dieren in het wild worden vaak aangemerkt als dragers van ziekten die onze landbouwhuisdieren bedreigen. Betekent dat dieren die pathogenen dragen ook de ziekte dragen? Het dragen van pathogenen zonder symptomen van de ziekte te vertonen kan ook beschouwd worden als een teken van opperste gezondheid. Het lijkt verstandig om na te gaan waarom dieren in het wild zo succesvol weerstand bieden aan de gevaarlijkste uitingsvormen van ziekten. In plaats van ziektedragende populaties te vernietigen zouden we ons moeten verdiepen in de mechanismen die mogelijk de gezondheid van onze dieren en onszelf zouden kunnen verbeteren.

Ton Baars en Jan-Paul Wagenaar, 0343-523860